

Delavnica: »Prenova razpisnih mehanizmov v kulturi«

Zapis povzetka rezultatov delavnice

Datum delavnice: 11. 10. 2019

Lokacija: Ministrstvo za kulturo

Število udeležencev: 36

Na delavnici so bili prisotni zaposleni na Ministrstvu za kulturo in zunanji deležniki. Sodelovanje se je sprva zatikalo, po prvi skupinski izkušnji pa je steklo in rezultiralo v konstruktivni in produktivni diskusiji.

V prvi aktivnosti so udeleženci iskali primere **dobrih praks na področju razpisov**. Precej primerov so našli v evropskih razpisih (npr. Ustvarjalna Evropa). Tam cenijo možnost komunikacije prijaviteljev s financerji v vseh fazah razpisa. Cenijo razpise, ki spodbujajo mednarodne povezave med prijavitelji, kot je na primer javni poziv Ministrstva za kulturo za mednarodno sodelovanje. Med dobrimi praksami so izpostavili tudi realno načrtovanje sredstev, saj evropski razpisi ne spodbujajo napihovanja stroškov. Elektronske prijave so bolj zaželeno kot analogne. Pogosto je bila omenjena potreba po večjem zaupanju med obema stranema. Razpisi za daljše časovno obdobje so pri udeležencih bolj priljubljeni od enoletnih (ki postanejo še krajši, če financer zamuja z izdajo sklepov). Kot primer dobre prakse so omenili davčne olajšave za kulturne mecene (sistem, ki je utečen v zahodnih državah), na kar so zaposleni z MK odgovorili, da je Ministrstvo za kulturo pripravilo že več predlogov davčnih olajšav in drugih spodbud za kulturo, vključno z osnutki zakonov.

Udeleženci cenijo možnost sofinanciranja infrastrukture in kadrov v NVO-jih in možnost predplačil.

Udeleženci se zavedajo, da morajo biti razpisi karseda transparentni, a opozarjajo, da je potrebno najti **učinkovito razmerje med transparentnostjo in poenostavitvijo** razpisnih postopkov.

Druga aktivnost je bila usmerjena v analizo trenutnega stanja, in sicer v področja, ki so za deležnike najbolj **moteča**. Pričakovano so bili tu udeleženci produktivni v predlogih. Izpostavili so težave s časovnico razpisa in predvsem izvedbo potencialnega projekta. Potencialni prijavitelji se pogosto počutijo neupoštevane, saj financerji ne upoštevajo njihovih praktičnih težav. Med motečimi elementi je bila omenjena površna, neuskaljena ali prekompleksna projektna dokumentacija. Precej razburjenja povzroča prekratek čas za izvedbo projekta, pri čemer krivda ni na strani prijavitelja, ampak na strani financerja, ki zamuja vnaprej opredeljene roke za zaključek razpisa. Prijavitelji imajo težave tudi z zagotavljanjem medijske pokritosti projektov, saj primanjkuje kritikov/novinarjev za pokrivanje kulturnih vsebin. Udeleženci

čutijo, da različna področja kulture niso enakovredno obravnavana v razpisih. Včasih so razpisi preveč dogmatični, saj financer pričakuje, da prijavitelj določi način dela za večletno obdobje, kar ni realno.

V zadnjem delu smo se posvetili možnim ukrepom glede razpisnih mehanizmov, in sicer tako kratkoročnim kot dolgoročnim.

Ena od skupin je predstavila rešitve za izpolnjevanje **kriterija medijskih odzivov**. Predlagali so, da bi kritiko šteli kot element medijskega odziva, hkrati so izpostavili finančne mehanizme, s katerimi bi poplačali delo kulturnih kritikov. Predlagajo tudi oblikovanje realnih kriterijev na področju medijskih odzivov (morda z društvom novinarjev Slovenije) in sprejetje medijske strategije.

V zvezi s **predolgo časovnico** so predlagali umik poziva k dopolnitvi, kar je najlažje doseči z elektronsko vlogo (in elektronsko hrambo dokumentov). E-obrazci bi morali biti preprosti in karseda prijazni do uporabnika. Skupina je izpostavila, da bi čas projekta vezali na leto dni od prejema odločbe. Podobno je razmišljala druga skupina, ki je izpostavila poenostavitev prijave (morda s samodejnim izpolnjevanjem pogostih podatkov) in povratno informacijo s strani financerjev, s čimer se lahko izboljša naslednja vloga.

Med hitro uresničljive predloge lahko uvrstimo **javno objavljen koledar razpisov** na področju kulture (rok prijave, čas trajanja, objava rezultatov). Kar se tiče razpisnih besedil bi morali stremeti k bolj jasni vsebini in natančno opredeljenim kriterijem. K večji transparentnosti bi med ostalim prispevali z izločanjem piscev projektov iz postopka odločanja. Posvetiti bi se morali izboru kompetentne komisije z visoko ravno integritete.

Na koncu so bili udeleženci zadovoljni s potekom delavnice in možnostjo dialoga. Izpostavili so, da bi si želeli več časa za izražanje mnenj in priložnosti za podajanje replik. Pogrešali so prisotne z drugih relevantnih ministrstev (npr. ministrstva za finance).

2. Zapis predlogov:

Usmeritve za spremembe razpisnih mehanizmov:

- kratkoročno in dolgoročno,
- z vidika različnih deležnikov,
- praktične in sistemske rešitve,
- koraki do rešitev.

1. Dobre prakse razpisov

- Ustvarjalna Evropa – spodbujanje mednarodnih povezav; mehanizmi, ki sploh omogočajo financiranje; ne sili v napihovanje budgeta; transparentnost.
- Težnja – učinkovito razmerje med transparentnostjo in poenostavitvijo postopkov.

- Ministrstvo za kulturo – pozivi za NVO; hitrejši in učinkovitejši; drugačne teme.
  - Mestna občina Ljubljana – vzpostavljen dialog; težnja po usklajenosti programov; zaupanje.
  - Datumsko odprt poziv (vs. razpis) in po področjih – po modelu UK Arts Council in na Finskem.
  - Pred objavo poziv prijaviteljem za evidentiranje tem (ARRS CRP).
  - Odprtost financerjev za komunikacijo s prijavitelji pred, med in po objavi razpisov (model EU razpisov).
  - Poziv MK enostaven, Direktorat za KD (JP-PAR).
  - Preizkušena elektronska oblika razpisa.
  - Možnost ustne predstavitve prijavljenih projektov oz. programov na razpisih.
  - Financiranje od pogodbe do pogodbe.
  - Možnost koncesij, ki so opredeljene v Zakonu o zavodih iz leta 1991.
  - Štiriletni programski in projektni razpisi so dobre prakse.
  - Razpisi, ki niso po področjih ampak po temah (npr. Creative Europe) ter elektronski.
  - Več zaupanja v prijavitelje!
  - Berlin – interesne skupine civilne družbe razdeljujejo sredstva.
  - E.K. – financiranje (infrastrukture in kadrov) NVO-jev z vzpostavljenimi vsebinami – splošni pavšalni stroški.
  - Davčne olajšave za mecene in financiranje kulturnih in umetniških vsebin.
  - Izplačevanje s predplačili.
  - Zadostno sofinanciranje EU projektov – primer dobre prakse razpis MJU za sofinanciranje EU projektov.
  - Knjižnično nadomestilo – primer dobrega kvantificiranja meril.
  - Razpisi za prostore, studie, ateljeje (primer Mestne občine Ljubljana).
2. Trenutno stanje – ključne težave – kaj nas moti:
- Pooblaščenim muzejem ne morejo kandidirati na projektnih razpisih, medtem, ko drugi javni zavodi (npr. kulturni domovi) lahko kandidirajo za dodatno financiranje.
  - Ocenjevalci so hkrati tudi prijavitelji.
  - Pomanjkanje transparentnosti.
  - Ocene programa dela javnih zavodov v resnici ne vplivajo na višino financiranja programov (ocene so veliko boljše od dejanskih sredstev, ki jih prejmejo).
  - Nekompetentne komisije.
  - Pri nevladnih organizacijah nepredvidljivost mehanizmov financiranja na projektni ravni (pogoji in kriteriji se spreminjajo iz leta v leto).
  - Pomanjkljivost povratnih informacij.
  - Nerazčiščeni konflikti interesov članov komisije.
  - Nepredvidljivost razpisov – javno objavljeni koledar razpisov (po vzoru EU in SFC) način kako najti večjo dolgoročno doslednost zavoljo lažjega načrtovanja; časovnica (rok, osnovna vsebina, kdaj bodo znani rezultati).
  - Razpisni postopki – boljše oblikovana vsebina razpisov; bolj jasni kriteriji; izločanje piscev razpisov iz postopkov odločanja in prijavljanja.

- Kategorizacija po področjih in posledično problem vmesnih področij ali ustvarjalcev, ki združujejo več področij.
- Premajhna količina sredstev za kulturo in umetnost.
- Evalviranje prijaviteljev glede na ustanovitelja (država, občina, javni in zasebni zavod).
- Medijska odmevnost kot kriterij, spodbujanje kritike ali manjša teža tega kriterija.
- Datumska togost razpisov.
- Nepopolne in nekakovostne prijave.
- Preveč natančna finančna konstrukcija (specifikacija stroškov vnaprej).
- Financiranje MK vezano na proračunsko leto, premalo avtonomije.
- Časovnica (razpisi, rezultati, pogodbe, izplačila) so neustrezni.
- Usklajevanje razpisa z ostalimi deležniki (NVO, javni sektor, samozaposleni) in upoštevanje predlogov.
- Površna dokumentacija (tehnično in pravno) in obenem preveč komplikacij.
- Vrednotenje in predpisovanje honorarjev s strani MK ni strokovno.
- Medijska pokritost (kvantificiranje odzivov je neizvedljiva).
- Diskrepanca med zahtevami posameznih področij.
- Nerealne reference.
- Prenizke stopnje sofinanciranja (tudi sofinanciranje EU projektov).
- Financiranje prečnih področij (npr. KUV).
- Razpršenost razpisnih mehanizmov (programski, projektni) razmislje o ciljnih razpisih, struktura sredstev.
- Hiperprodukcija, prekratko produkcijsko obdobje, ni prvih projektov, predolga časovnica med objavo razpisa in rezultati razpisa, predujem pri enoletnih projektnih razpisih, ni strukturnega financiranja, ni možnosti za raziskovalni del projekta, kriterij medijska odmevnost nerelevantna, ker producenti ne moremo vplivati na uredniško politiko, problematična odsotnost kritike v medijskem prostoru, netransparentnost – kakšne so pristojnosti pri odločanju o programu med sekretarjem in strokovno komisijo, natančnejša opredelitev pojmov (kdo se smatra za sodelavca, definicija stroškov ...), premalo dialoga, preobširnost obrazcev (podvajanje tekstov), usklajenost obrazcev med resorji, nezadostna kadrovska zasedenost na ministrstvu, skope obrazložitve strokovnih komisij, v očeh prijaviteljev MK vse dela narobe, premalo sredstev glede na število prijav in vsako leto več nepopolnih vlog.

3. Prenova razpisnih mehanizmov – predlogi prenove:

a) Objava razpisa - rezultati:

- Brez poziva k dopolnitvi – s tem se kaže resnost kandidatov.
- Elektronska vloga-skrajša časovnico (elektronske vloge morajo biti popolne).
- Pravočasna objava razpisov – vezano na sprejem proračuna.
- Podaljšanje izvedbenega časa projekta na eno leto od prejema odločbe (1-letni projektni).
- Možnost podaljšanja izvedbe programskih vsebin na daljše časovno obdobje v okviru 4-letnega financiranja.

b) Kategorizacija po področjih:

- Dolgoročno – ustanovitev agencije za umetnost, ki bi združevala JA, SFC in vsa ostala področja in izvajala vse razpise in pozive. Agencija bi se lahko tudi prijavljala na EU razpise. JSKD?
- Kratkoročno: ustanovitev področja »razno« (z isto količino sredstev!), sodelovanje s strokovnimi komisijami (opozorilo članom na to problematiko).
- Dolgoročno – ustanovitev skupne strokovne komisije, zagotovitev objektivnosti in integritete članov strokovne komisije.
- Kratkoročno – možnost da na obrazcu izbereš več kot eno področje.

c) Postopki in financiranje:

- Sofinancer – preveč birokracije premalo poudarka na vsebini, potrebna vsebinska evalvacija, potrebno digitalni razpisi, ki bodo prijazni uporabnikom (e-obrazci), poenostavitev prijave in prijavnih obrazcev nepotrebno ponavljanje splošnih podatkov o prijavitelju.
- Prijavitelj – zbiranje dokumentov računov, nejasnost besedila razpisa in kaj se natančno zahteva (včasih nerealistične zahteve, sistem EMA je popolnoma neprijazen do prijaviteljev, potrebne so povratne informacije od financerja, kar vpliva na izboljšave bodočih prijav, elektronske vloge in hramba.
- Sofinancer – razpisi vezani na proračun.
- Prijavitelji – financiranje ne bi bilo vezano na koledarsko leto in višji avans.

d) Medijski odzivi (kot kriterij):

- Težave prijaviteljev z izpolnjevanjem kvantitativnih meril – premalo medijskih odzivov, premalo prostora (več oglasov) in razpoložljivih novinarjev glede na število kulturno umetniških dogodkov (regijski mediji), ki pelje v banalizacijo javnega prostora in medijev.
- Oglaševanje javnih institucij v medijih (trenutno je prednost oglasa pred vsebino/kritiko) primerni prostori za izpostavljanje vsebin.
- Kratkoročni ukrepi – vključevanje kritike v medijski razpis in drugih razpisov JAK, finančni mehanizem za plačilo kritikov.
- Dolgoročni ukrep – pregled možnosti in oblikovanje realnih kriterijev (MK in Društvo novinarjev Slovenije).

e) Problematika razpisov in predlogi rešitev:

- Manjkajo 2-letni projektni razpisi, časovnica (odločbe začetek decembra za naslednje leto – pogodbe januarja) tudi finančno procesiranje razpisov, zapleteni dolgotrajni postopki za obravnavo vlog (in dopolnitve...), področja niso enakopravno obravnavana intermedijska je v najslabšem položaju (različni obrazci, zahtevane priloge, omejitve zaprosenih sredstev), preveč prilog in dokazil, izenačenje zavodov tistih, ki imajo prostore s tistimi, ki jih nimajo zato potrebno ločiti razpise in razmišljati o strukturi

razpisa, ne možne koprodukcije med NVO ter zabetoniranje za 4 leta (ni možnih sprememb vmes).

- **Kratkoročni ukrepi** – poenostavitev razpisne dokumentacije, usklajevanje obrazcev in zahtevanih vlog med področji (in višine možnih zaprosenih sredstev), uvajanje 2-letnih projektih razpisov, usklajevanje časovnice razpisov s potekom izvajanja (odločbe začetek decembra pri programu, projekti januar), sodelovanje med javnimi zavodi in NVO.
- **Dolgoročni ukrepi** – povečanje sredstev.